

(Futák 1971). 26b. Kežmarok [(Sagorski et Schneider 1891: 434; Pax 1898, 1908: 161 (1908); Hayek 1916: 403)]. – Spišské Podhradie (Pulchart et Souček 1934 BRNM; J. Šmarda Veg. Pom. Spiš. Kotl., p. 30, 1961). – Spišský hrad (Futák 1946). – vrch Dreveník (Klika 1933 PR). 27b. Žeravica (Mičieta 1976: 237). 29. Jarabina N (Čvančara 1973 BRNM). – Početné lokality v Lubovnianskej vrchovine (Chrtek et Skočdopolová Preslia 58: 268, 1986). – Brezovica nad Torysou (Margittai 1937b: 100). 30a. Rožňany, Babin potok (Jurko Preslia 43: 242, 1971). – Šariš, hrad (J. Šmarda 1923 PR). 30b. Kamenický hrad, povodie Torysy (Ščavnický). 30c. Hanušovce nad Topľou (J. Michalko Biológia (Bratislava) 10: 351, 1971). – Kochanovce (Chrtek et Křisa 1974 PRC). – Turcovce (Gallo 1969 SLO, Chrtek et Křisa 1974 PRC). – Podčičva – Žalobín (E. Králik 1972, 1977 SLO). – Domaša, údolie Ondavy (J. Michalko 1954). – Snina, Viničná hora (F. A. Novák sec. Domin). 31. Viac údajov.

Úžitkovosť. V minulosti bol používaný v ľudovom liečiteľstve. Pestuje sa ako skalnička.

5. *Stachys palustris* L.

Čistec močiarny

Ic.: Tab. 29, fig. 1, p. 282

Stachys palustris L. Sp. Pl. ed. 1, p. 580, 1753.

Trváca, 30–120 cm vysoká obyčajne zelená, roztrúsene chlpatá bylina s plazivým podzemkom. Stonka priama, zväčša jednoduchá, hranatá, v dolnej časti štetinato, v hornej pritísnuť chlpatá, nežliazkatá. Listy v dolnej časti byle krátko stopkaté, smerom nahor sediace, podlhovasté alebo podlhovasto kopijovité, na báze srdcovité, na okraji vrúbkovane pílkovité, na vrchole končité, 30–120×5–35 mm veľké. Paprasleny 4–10(–16)-kveté, dolné oddialené, horné nahustené. Listene sediace. Listence čiarkovité. Kalich 6–8 mm dlhý, žliazkato chlpatý s trojuholníkovito šidlovitými rozostúpenými zubmi tak dlhými alebo kratšími ako rúrka kalicha. Koruna (11–)12–15 mm dlhá, rúrka koruny dlhšia ako kalich, purpurovofialkastá, chlpkatá, horný pysk koruny 3–4×1,5 mm veľký, roztrúsene chlpatý alebo holý, dolný pysk 5–7 mm dlhý. Tvrdky podlhovasté až guľovité, 2–2,5×1,5–2,2 mm veľké, tmavohnedé, veľmi jemne čiarkované, lesklé.

Chromozóm y: 2n = 102, okr. 6, Svätý Jur, Šúr (Pálková in Májovský et al. Acta Fac. Rerum Nat. Univ. Comenianae, Bot. 18: 58, 1970), okr. 27a, Častkov (Murín et Feráková in Májovský et al. Karyotax. Prehľ. Fl. Slovenska, p. 243, 1987).

Variabilita. Druh so značnou fenotypickou plasticitou. Variabilný najmä v celkovom habituse, ochlpení, tvare listov a listeňov. Z vnútrodrohových taxónov boli v študovanom materiáli zastúpené napr. var. *pubescens* Schur (stonka i listy sivo hodvábné chlpaté), f. *bracteata* Beck (listene v súkvetí dlhšie ako kvety), f. *petiolata* Čelak. (dolné listy výrazne stopkaté).

Biológia, ekológia, fytoecológia. Hemikryptofyt. Kvitnutie jún–september. Cudzoopelivý (entomogamický) i samoopelivý druh (f. *cleistogama*). Niekedy vytvára neplnohodnotný peľ. Podobne ako ďalší polyploidný zástupca rodu (*S. sylvatica*) sa intenzívne rozmnožuje vegetatívne. Diaspóry sa rozširujú autochórne,